

1
2
3
4 **Forslag til valgprogram 2019-2023 for Troms**
5 **Arbeiderparti og Finnmark Arbeiderparti**

6
7 01.03.2019
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51

1. Innledning

Sterkere fellesskap i nord

Arbeiderpartiet tror på sterke fellesskapsløsninger. Det er sammen vi når våre mål for en samfunnsutvikling som bygger på solidaritet og gir trygghet for alle. Våre grunnverdier forplikter oss til å arbeide for at ingen skal mobbes eller bli trakassert på grunn av sin funksjonsevne, sitt språk, sin kultur, etnisitet, kjønn, religion eller seksuelle legning.

I en ny region er det viktigere enn noen gang å utvikle politikk basert på vår historie og vårt flerkulturelle særpreg. Samisk og kvensk kultur og identitet skal gjenspeiles i de livene vi lever her nord.

I en stor region vil det mer enn noen gang kreves forståelse for at alle trenger hverandre. Utvikling av byer, tettsteder og distrikter er avhengig av gjensidig forståelse og oppgavefordeling. Vi vil arbeide for å sikre at prinsippet om desentralisert struktur ivaretas.

Kommunene og regionen utgjør grunnmuren i velferdssamfunnet, med ansvar for viktige oppgaver som skole, helse, eldreomsorg, arbeidsplasser og kultur. Vi er også de sentrale utviklingsaktørene med ansvar for arealplanlegging, infrastruktur og næringsutvikling som skal skape livskraftige lokalsamfunn som kan vokse.

Vi er hjertet i nordområdene og skal være pådriver for en positiv utvikling i vår del av verden gjennom Barents- og Nordkalottsamarbeidet. Vi må synliggjøre vår unike strategiske posisjon i nord og i Arktis. De store naturressursene som ligger i havet og på land skal gi bærekraftig vekst og utvikling til fylket og være en del av nasjonens økonomiske rygggrad. Utnyttelsen av naturressursene nært oss skal gi lokale ringvirkninger gjennom nye arbeidsplasser i hele regionen.

Miljø, klima og særlig bærekraft er viktig for å imøtekomme framtidens utfordringer i samfunnet. Fellesskapet må ta ansvar for kommende generasjoner og deres muligheter for å skape gode liv. Arbeiderpartiet vil jobbe for at vi i politikken og alle samfunnsområder alltid legger til grunn «Brundtland rapporten» fra FN i 1987 sin overordnede definisjon av bærekraft, «Utvikling som imøtekommer behovene til dagens generasjon uten å redusere mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov.

Arbeiderpartiets regionale politikk skal på alle samfunnsområder ta utgangspunkt i FNs bærekraftsmål i forhold til miljø, sosiale dimensjoner og økonomi. Dette programmet viser våre mål og ambisjoner på vegne av befolkningen i Troms og Finnmark for perioden 2020 til 2024.

Fylkeskommunen – samfunnsutvikler i nord - regionreformen

Arbeiderpartiet mener at oppgaver skal løses nært folk. Da trenger vi et regionalt forvaltningsnivå. Det regionale nivået skal ha sterk folkevalgt styring. Gjennom fylkeskommunen vil vi sikre gode oppvekstsvilkår, vekst og bolyst i vår egen region, på våre premisser og som ivaretar våre særtrekk.

99 Vi mener det folkevalgte regionale nivået skal ha en nøkkelrolle i å stake ut
100 kursen for regionen vår. Fylkeskommunen skal være navet som knytter sammen
101 privat sektor, kompetansemiljøer, kulturlivet og lokalsamfunnet, for å sikre en
102 positiv samfunnsutvikling.

103 Arbeiderpartiet sentralt og i de to fylkene har vært mot tvangssammenslåing av
104 Troms og Finnmark. Befolkningen i Finnmark ga gjennom folkeavstemmingen
105 klart mandat til arbeidet med å snu tvangsvedtaket. Arbeiderpartiet vil
106 gjennomføre Stortingets vedtak selv om man er uenig i det. Vi vil fortsatt arbeide
107 politisk mot Stortinget for å få opphevet vedtaket om tvangssammenslåing.
108 Finnmark og Troms skal bestå som egne valgkretser til Stortinget, som i dag.

109 Dissens (Ragnhild Vassvik, Wenche Pedersen, Remi Strand, Silje Vollan Nilsen,
110 Bente Haug, Maung San Lwin, Kay Erling Ludvigsen): Stryke setningen på linje
111 105-106: «Arbeiderpartiet vil gjennomføre Stortingets vedtak selv om man er
112 uenig i det».

113 Å slå sammen to fylker til ett, medfører usikkerhet og utfordringer i forhold til
114 fordeling av arbeidsplasser, politisk og administrativ beslutningsmyndighet.
115 Arbeiderpartiet garanterer at ingen skal miste jobben, eller måtte endre
116 arbeidssted som følge av regionreformen. Vi ønsker at de to fylkene skal få like
117 muligheter til politisk makt og representasjon. Derfor skal det være like mange
118 på valglista fra hvert fylke, og i et framtidig fylkesråd garanterer vi at det skal
119 være like mange fra begge fylkene.

120 Tromsø skal være det nye fylkets hovedstad, men administrativ
121 beslutningsmyndighet skal fordeles, og det skal tas særlig hensyn til Finnmark.
122 De fleste fylkeskommunale arbeidsplasser finnes utenfor Vadsø og Tromsø, slik
123 vil det også være i framtiden. Vi vil balansere behovet for å ha et organisatorisk
124 hensiktsmessig og tydelig hovedsete opp mot hensynet til å ta hele fylket i bruk.
125 Vi mener at en parlamentarisk styreform gir best grunnlag for å fordele politisk
126 og administrativ beslutningsmyndighet.

127 Dissens (Ragnhild Vassvik, Wenche Pedersen, Remi Strand, Silje Vollan Nilsen,
128 Bente Haug, Maung San Lwin): Stryke avsnittet fra linje 120 til og med 126, og
129 erstatte med: Vadsø og Tromsø skal formelt og reelt dele på å ha rollen som
130 fylkeshovedstad/hovedsete i det nye fylket. Politisk og administrativ toppledelse
131 og funksjoner skal deles likt mellom de to byene. _

132 Mange er usikre på om regionreformen vil medføre endringer og reduksjon i
133 tjenestetilbudet, eksempelvis videregående skoler og kollektivtilbud.
134 Arbeiderpartiet går til valg på at den desentraliserte skolestrukturen i Troms og
135 Finnmark skal bevares. Ingen skoler skal legges ned. Vi vil også beholde dagens
136 tannehelse- og kollektivtilbud.

137 Arbeiderpartiet mener at Finnmarks innbyggere skal beholde råderetten over og
138 avkastning fra Finnmarkseiendommen. Utnevning av medlemmer til styret i
139 Finnmarkseiendommen og en eventuell utdeling av utbytte skal overføres til et
140 eget organ sammensatt av representanter oppnevnt av kommunene i Finnmark.
141 Når det gjelder Troms Kraft As, skal selskapet ikke avhendes og utbytte skal
142 øremerkes tiltak i Troms. Dersom tvangssammenslåingen reverseres, skal hele
143 eierskapet av Troms kraft AS gå tilbake til Troms fylke.

144 Gjennom Stortingsmeldingen «Oppgaver til nye regioner» vil fylkeskommunen få
145 flere verktøy for samfunnsutvikling. Meldingen svarer på ingen måte til

forventningene om betydelig overføring av makt og myndighet. Arbeiderpartiet vil kjempe for videre overføring av statlig ansvar og midler, slik at befolkningen i Troms og Finnmark kan gis enda sterkere kontroll og myndighet over egne ressurser, utvikling og egen fremtid.

Dissens (Ragnhild Vassvik, Wenche Pedersen, Remi Strand, Bente Haug, Maung San Lwin): Legge til setning på linje 149: I denne sammenhengen vil Arbeiderpartiet følge opp Stortingets løfter om at det skal tas særskilt hensyn til Vadsø.

Vi er en region med store ressurser som gir oss unike muligheter. For Arbeiderpartiet er det et hovedmål at det skal skapes vekst og utvikling i hele området. Fylkeskommunen skal være en motor i samfunnsutviklingen både i bygd og by.

Ungdommen er framtida, og derfor svært viktige når ny kultur og det nye fylket skal bygges. Arbeiderpartiet vil at en ambisiøs satsing på ungdom skal være gjennomgangstemaet i programmet.

Et trygt og anstendig arbeidsliv

Kjernen i den norske samfunnsmodellen ligger i et velorganisert arbeidsliv der trepartssamarbeidet er det mest grunnleggende særtrekket. Arbeiderpartiet vil videreføre den norske modellen med et sterkt og forpliktende innhold. Vi vil fortsette den nasjonale dugnaden for at flere skal stå i jobb gjennom et trygt og anstendig arbeidsliv for alle.

Grunnleggende velferdstjenester skal ikke privatiseres eller kommersialiseres og dagens sykelønnsordning med full lønn under sykdom skal bevares. Dagens arbeidsmiljølov må sikres og prinsippet om at alle skal ha rett til hel stilling og fast ansettelse står fast. Deltidsansattes fortrinnsrett til hel stilling etter arbeidsmiljøloven må styrkes.

Arbeiderpartiet mener at fylkeskommunen skal være en trygg og seriøs arbeidsgiver for sine ansatte og et foregangsfylke i IA arbeidet. Fylkeskommunen skal tilby faste, hele stillinger, praktisere likelønn og jobbe for reell likestilling i organisasjonen. Norske lønns og arbeidsvilkår skal ligge til grunn i all anbudskonkurranse i fylket. Arbeidstilsynet må styrkes.

Verdiene åpenhet og tillit skal ligge til grunn, og våre ansatte skal bli hørt og tatt på alvor. Vi aksepterer ikke ulovlig eller urimelig forskjellsbehandling på bakgrunn av religion, politisk oppfatning, etnisitet, hudfarge, funksjonsevne, kjønn eller seksuell orientering.

Som offentlig innkjøper har fylkeskommunen en nøkkelrolle i å bekjempe sosial dumping og svart arbeid. Vi vil bruke innkjøpsmakta og stille krav til leverandører og underleverandører om tariffavtaler, skatteattest, gode og sikre arbeidsforhold og at man har lærlinger.

Arbeiderpartiet vil:

- styrke trepartssamarbeidet i fylket og jobbe for å øke andelen fagorganiserte i fylket.
- si nei til utvidelse av ordningen med midlertidig ansettelser, søndagsåpne butikker og økt arbeidstid.
- jobbe for likelønn for sammenlignbare stillinger og mellom kjønn i fylkeskommunen og for et bedre regelverk på permitteringer.
- jobbe for likestilling i arbeidslivet ved å bekjempe svekkelse av fedrekvoten.
- bekjempe enhver form for sosial dumping.
- arbeide for at kommuner og offentlige selskaper vedtar en antikontraktørklausul med bestemmelser som begrenser bruk av underentreprenører i forbindelse med utlysning av offentlige anbud innenfor bygg- og anleggskontrakter og innenfor kjøp av varer og tjenester.
- at tillitsvalgte skal ha innsynsrett hos leverandører og bemanningsforetak ved inngåtte anbud med fylkeskommunen.
- at tariffavtalene allmenngjøres.
- sørge for at medarbeidere gis mulighet til å videreutvikle egen kompetanse.
- utvise nulltoleranse for mobbing og trakassering i fylkeskommunen.
- stille krav om antall læringer i større innkjøpskontrakter.

Internasjonal rolle og samarbeid

Stadig flere ser mot nord og Arktis, og Arbeiderpartiet vil utnytte det nye fylkets særskilte rolle og enestående kunnskapsmiljøer til å ta en internasjonal lederrolle for bærekraftig utvikling i Arktis. Fortrinnet vår geografiske plassering gir oss, skal også brukes aktivt for å utvikle eget fylke.

Vi skal fortsette og forsterke den gode tradisjonen med formaliserte samarbeid med våre naboland. Der det er hensiktsmessig skal vi inngå nye regionale samarbeid, eksempelvis med regioner i Asia.

Arbeiderpartiet jobber for internasjonalisering av næringsliv og kultur. Målet er at Nordkalotten skal bli den mest integrerte regionen i Europa. Mer regional autonomi i Barentsregionen vil bidra til mer næringsvirksomhet, økt mobilitet og forsterket folk-til-folk dialog mellom Norge og Russland.

Arbeiderpartiet vil:

- støtte opp under Barentsinstitusjonene i Kirkenes.
- gi økonomisk og politisk støtte til samarbeidsprosjekter mellom norske og finske grensekommuner
- jobbe for enklere grensepassering nord gjennom visumfrihet og ved å utvide grenseboerbeviset til å gjelde hele befolkningen i Barentsregionen.
- utvikle standardvilkår for handel med varer og tjenester i Barentsregionen, jobbe for økt arbeidsinnvandring fra Nordvest-Russland, samt forsterke arbeidet med miljøtiltak på tvers av grensene.
- beholde den norsk-russiske skolen i Murmansk.
- opprettholde støtten til Nord-Norges Europakontor i Brussel.

Å ta vare på naturen

Det er viktig å balansere vekst og vern. I fremtiden skal det også finnes områder uten tekniske inngrep i vår natur. Vi mener at føre var-prinsippet må ligge til grunn for naturforvaltning og at kunnskapsmangel aldri skal rettferdiggjøre inngrep i viktige naturverdier. Her i regionen har vi mye vakker natur med helt særegne kvaliteter. Arbeiderpartiet i Troms og Finnmark ønsker at denne naturen skal være tilgjengelig for opplevelser for alle både i dag og i fremtiden. Bruk av natur og naturressurser skal skje med respekt for berørte lokalsamfunn og ta hensyn til tradisjonell samisk bruk og næringsvirksomhet.

Klimautfordringen er med på å endre og ødelegge naturen. Konsekvensene av våre utslipp endrer naturen mye raskere, spesielt her i Nord-Norge. Endringen av naturen gjør at økosystemene vi som mennesker nyter godt av ødelegges. Det biologiske mangfoldet svekkes og vi risikerer å miste medisiner som har sitt opphav i utryddede arter og tjenester. Bekjempelse av klimaendringen og naturvern går derfor hånd i hånd. I noen tilfeller kan det likevel være en konflikt mellom klimatiltak og naturvern. Vi mener at det er de negative konsekvensene for hele menneskeheten i dag og i fremtiden som skal vurderes strengest.

Forsvaret i nord

Som landets nordligste og største fylke vil det være avgjørende at Forsvaret har en sterk tilstedeværelse i Troms og Finnmark. Den nye sikkerhetspolitiske situasjonen tilsier også styrket sivil og offentlig tilstedeværelse i Øst-Finnmark. De to fylkene har lange tradisjoner som vertsfylker for den norske landmakten, og har en svært sentral posisjon både politisk, geografisk og strategisk i Nordområdene. Vi vil derfor jobbe for å flytte større deler av Forsvarets hovedfunksjoner til det nye fylket, styrke de ulike militære funksjonene og gjøre det enklere og mer attraktivt for ansatte i forsvaret å bli fastboende.

Som grensefylke mot stormakten Russland skal vi fortsette vår linje med forutsigbarhet, dialog og folk-til-folk samarbeid. Vi skal skjøtte vårt ansvar som NATO-alliert på en god måte, og videreføre det gode samarbeidet med våre allierte. Vi vil videreføre selvpålagte restriksjoner samtidig som vi legger til rette for flere øvelser og trening i det nye fylket.

Rollen som Norges viktigste forsvarsfylke krever et velfungerende samarbeid mellom det militære og sivilsamfunnene. Derfor vil vi videreføre og forsterke samarbeidet mellom fylkeskommunen og forsvarskommunene, med henblikk på styrket beredskap, informasjonsdeling og koordinering.

I Troms og Finnmark har militært personell fra allierte nasjoner i mange år fått øve, teste utstyr og materiell under særdeles krevende forhold i samarbeid med norske styrker. Dette har dagens to fylker løst på en svært god måte. Arbeiderpartiet vil derfor jobbe for at større deler av alliert trening legges til det nye fylket, fortrinnsvis i dagens forsvarskommuner. Vi vil også legge til rette for at flere selskaper som leverer til forsvarsindustrien kan etablere seg i fylket vårt, slik at de kan teste produkter og legge større deler av sine utviklingsenheter hit.

Arbeiderpartiet vil:

- arbeide for å styrke forsvarets tilstedeværelse og kapasitet i Troms og Finnmark.
- legge til rette for flere fastboende forsvarsansatte i fylket.

- avvikle sanksjonene mot Russland for å bedre naboskapet i nord.
- ivareta vårt naboskap med Russland gjennom dialog og forutsigbarhet
- styrke sivilmilitært samarbeid mellom sivilsamfunnene, forsvaret og forsvarskommunene.
- sikre helikopterstøtte til hæren i Midt-Troms
- jobbe for å legge mer alliert trening til Troms og Finnmark, først og fremst til dagens forsvarskommuner.
- jobbe for å flytte mer utprøving av forsvarsmateriell og utstyr til fylket.
- utarbeide næringsstrategier knyttet mot Forsvarets tilstedeværelse i regionen

2. Næringspolitikk

Arbeiderpartiet vil gjennom en aktiv næringspolitikk legge til rette for et nyskapende, kunnskapsbasert, bærekraftig og klimavennlig næringsliv. Det nye fylket er rikt på naturressurser. Disse tilhører fellesskapet og utnyttelse av ressursene skal bidra til å utvikle sterke lokalsamfunn, og lokale og regionale ringvirkninger. Vi vil arbeide for bedre samhandling mellom næringsliv, virkemiddelapparat, kunnskaps- og forskningsinstitusjoner. Vi skal særlig satse på næringer hvor vi har naturgitte eller kompetansemessige fortrinn.

En aktiv næringspolitikk forutsetter satsing på forskning og at vi bygger kompetanse. En større del av virkemiddelapparatet for næringslivet må regionaliseres for å kunne bidra til utvikling i hele fylket, og vil jobbe for at den nye fylkeskommunen får et større ansvar for disse midlene.

Arbeiderpartiet mener at det har helt avgjørende betydning at både privat og offentlig sektor tar inn lærlinger for å sikre fagutdanningen i fylket. Primærnæringene skal styrkes gjennom modernisering og fokus på kvalitetsprodukter og markedsarbeid.

Arbeiderpartiet vil:

- prioritere næringstiltak som reduserer forurensning og klimagassutslipp.
- jobbe for økt FOU-virksomhet i Troms og Finnmark.
- jobbe for økt tilgang til risikovillig kapital ved å styrke bruken av nasjonale fond.
- at Innovasjon Norge/Arktis skal ta en større andel av toppfinansiering innenfor prioriterte næringer .
- opprette regionalt investeringsfond for prioriterte næringer.
- jobbe for å øke andelen regionale utviklingsmidler.
- bidra til kommunale næringsfond.

Havrommet, fiskeri og sjømat:

Havet har vært den viktigste livsnerven for Norge gjennom mange hundre år. Først fiskeri og handel, i nyere tid olje, gass og fiskeoppdrett. Vår kultur, identitet og velstand springer ut fra det blå element. Arbeiderpartiets holdning er at fiskeriressursene tilhører fellesskapet, og skal forvaltes i evighetens perspektiv.

328 Vi må høste mer fra havet for å fortsette velstandsutviklingen nasjonalt og for å
329 bidra til globale utfordringer knyttet til matproduksjon på en klode med sterk
330 befolkningsvekst og med store klimaendringer. Arbeiderpartiet mener at det nye
331 fylket rommer enorme muligheter til å utvikle havnæringene, og at Nord-Norge
332 skal få en sentral plass i det nasjonale arbeidet med bærekraftig utvikling av
333 havnæringene.

334 Fornuftig forvaltning av fiskeressursene må ha som mål å opprettholde sterke
335 bestander som gir et best mulig langtidsutbytte, stor verdiskaping og sterke
336 lokalsamfunn i hele fylket. Vi stiller oss bak dagens havressurs- deltaker-,
337 fiskesalgslagslover. Vi vil sikre en robust landindustri som kan gi stabile,
338 lønnsomme helårsarbeidsplasser i fiskeindustrien. Arbeiderpartiet vil satse
339 målrettet på markedsutvikling, nye produkter og teknologi i sjømatnæringa. Vi
340 vil sikre leveringsmulighetene for kystflåten. Differensiert flåtestruktur er
341 hensiktsmessig for å sikre fleksibilitet for både fangst- og fiskeindustriledet.

342 Båter under 11m er grunnstammen i mange kystsamfunn, og må derfor tas
343 spesielt hensyn til spesielt ved enhver strukturering og ressursfordeling.

344 Fylkeskommunen som regional konsesjonsmyndighet for oppdrett skal ha økt
345 myndighet når det gjelder utvidelse eller etablering av nye konsesjoner.
346 Arbeiderpartiet mener miljømessige konsekvenser skal være avgjørende ved
347 tildeling av konsesjoner, og vi vil støtte arbeidet med å utvikle lukkede anlegg.
348 Antallet på rømninger fra oppdrettsanlegg må reduseres. Arbeiderpartiet ønsker
349 større lokale ringvirkninger fra havbruksnæringen, og at lokalsamfunnene som
350 berøres av havbruksvirksomhet skal ha kompensasjon for miljømessige ulemper
351 og arealbinding.

352 **Arbeiderpartiet vil:**

- 353 • opprettholde en variert og framtidsrettet fiskeflåte som gir fleksibilitet for
- 354 både fangst- og fiskeindustriledet.
- 355 • stimulere innovasjonsmiljø med henblikk på å elektrifisere fiskeflåten
- 356 • styrke teknologiske kunnskapsmiljø for utvikling av autonome fartøy
- 357 • styrke den regionale fiskeriforvaltningen.
- 358 • ta initiativ for etablering av kompetansekluster med status som
- 359 Norwegian Centres of Expertise (NCE) innen havbruk og reiseliv.
- 360 • styrke muligheten for å kjøpe fartøy med kvoter tilbake til Troms og
- 361 Finnmark ved blant annet å opprette et investeringsfond og å styrke
- 362 fylkeskommunens rekrutteringsfond.
- 363 • kreve at Innovasjon Norges rammebetingelser endres for å kunne bistå
- 364 flere med å investere i sjømatnæringen.
- 365 • kreve forutsigbarhet i rammebetingelsene ved at dagens kvoter ikke
- 366 flyttes fra mindre flåtegrupper og over til større flåtegrupper.
- 367 • jobbe for mer fleksibilitet og alternative fangstmetoder og fartøybruk for
- 368 dagens trålkonsesjoner.
- 369 • jobbe for et leveringspliktsystem som fungerer etter sin hensikt, at det
- 370 kvantum som ligger i trålkonsesjoner med leveringsplikt i det nye fylket
- 371 blir landet ved anleggene i fylket slik at vi sikrer sysselsetting og
- 372 verdiskaping i de tilgodesette kystsamfunnene.
- 373 • at trålstigen endres slik at kvoter overføres fra havfiskeflåten til kystflåten
- 374 og åpen gruppe.
- 375 • at ordningen med føringstilskudd økes.

- sørge for at intensjonene i Kystfiskeutvalgets innstilling følges opp i sin helhet, og at fjordfiskemndene får tilført tilstrekkelig med ressurser for å kunne ivareta sitt mandat.
- at bifangstordningen og ferskfiskbonusen videreføres og styrkes.
- at fisketiden for sjølaksefisket utvides.
- bekjempe forurensning av havplast med ambisiøse tiltak for utslippsreduksjon fra aktiviteter på land og til havs
- vektlegge oppdrettsaktørens evne og vilje til tilrettelegging for lokale ringvirkninger, tilpasning i forhold til andre interesser og minimering av miljømessige fotavtrykk ved tildeling av konsesjoner.
- støtte opp og ivareta lokaleide oppdrettsselskaper
- bidra til etablering av rømmingsberedskaps-grupper for rask fanging av rømt oppdrettslaks.
- at kommunene skal ha sin andel av vederlaget for oppdrettskonsesjoner gjennom en egen årlig arealavgift eller produksjonsavgift.
- styrke kommunenes arbeid med kystsonoplanlegging gjennom økt samarbeid med fylkeskommunen for å redusere arealkonflikter, og for å kunne belyse miljømessige konsekvenser.
- støtte forskning på miljømessige virkninger av oppdrett.
- ta i bruk flere ressurser som tang og tare.
- støtte prosjekter som tar sikte på å redusere konflikter mellom næringer, og mellom næringer og miljø.
- sikre fjordfiskerne sine leveringsmuligheter ved mottaksstasjon og ved å tillate ambulerende fiskemottak.

Reiseliv og opplevelsesbaserte næringer

Reiseliv er en av de næringene som vokser raskest i verden og i fylket vårt. Vi har muligheter til å utvikle mange nye arbeidsplasser i næringa fordi vi har fortrinn i særklasse; nordlyset, midnattssola, rike fiskeressurser, naturen, kulturminner og et rikt kulturliv. Med den økende turismen opplever vi nye utfordringer. Manglende infrastruktur og tilrettelegging er blitt en belastning for flere lokalsamfunn. Vi vil legge til rette for at også denne næringa skal utvikle seg bærekraftig både økonomisk, sosialt og miljømessig. Derfor vil prioritere arbeidet med å utvikle bærekraftige reisemål og bidra til et grønnere reiseliv. Vi vil jobbe for flere helårlige arbeidsplasser, flere næringsnettverk i fylket for å utvikle og styrke reiselivsprodukter, og tettere samarbeid mellom det offentlige og nærings- og kulturaktører.

Arbeiderpartiet vil:

- sammen med kommunene bidra til nødvendig infrastruktur for reiselivet, herunder også scooterløyper.
- jobbe for å få utredet en turistskatt som skal tilfalle kommunene.
- legge til rette for å bruke kulturminner som en del av opplevelsesindustrien og utvikle eget program for bruk av kulturminner i næringssammenheng.
- legge til rette for mer nettverkssamarbeid mellom reiselivsaktørene for å øke verdiskapingen, kvaliteten og innovasjonsgraden på reiselivstilbudene.
- jobbe for å styrke ringvirkningene av en utslippsfri, bærekraftig og miljøvennlig cruisenæring i den nye regionen.

- opprettholde støtten til Nordnorsk reiseliv og charterfondet.
- utarbeide helhetlige løsninger for lovlige og bærekraftig fisketurisme.

428

429 **Reindrift**

430 Arbeiderpartiet mener reindriften er en svært viktig næring og samisk
431 kulturbærer med lange tradisjoner i Finnmark og Troms. Næringen er
432 arealkrevende og reinen må sikres nødvendige beitearealer. Det er viktig at
433 reintallet tilpasses beitegrunnlaget. Innskrenkninger i reindriften sine arealer må kun
434 skje etter at virkningene for næringen er grundig vurdert.

435 Vi vil styrke kvinners posisjon og fremme deres kunnskaper og
436 inntektsmuligheter innenfor reindriftnæringa. Arbeiderpartiet vil jobbe for
437 utjevning av inntekter og prioritere utøvere med små og mellomstore
438 driftsenheter. Reindriften og andre samiske interesser må involveres på et tidlig
439 stadium i utbyggings- og andre arealsaker for å sikre at disse blir hørt.

440 Vi vil jobbe for å løfte frem næringen som produsent av eksklusiv mat og
441 kulturopplevelser, og satse mer på reindriften som turistnæring.

442 **Arbeiderpartiet vil:**

- 443 • sikre reindriften nødvendige arealer, og tilpasse reintallet til
444 beitegrunnlaget.
- 445 • ha mer målrettet og raskere uttak av rovvilt som påfører reindriften
446 skader i beite- og kalvingsområder.
- 447 • igangsette kvinnerettede tiltak øremerket og finansiert i reindriftsavtalen.
- 448 • sørge for bred og tidlig involvering av samiske interesser,
449 reindriftnæringa og andre relevante aktører i arbeidet med
450 utbyggingssaker.
- 451 • intensivere arbeidet med ratifisering av Den norsk-svenske
452 reinbeitekonvensjonen.
- 453 • arbeide for å endre regelverk for å forenkle slakting og foredling av
454 reinkjøtt, og sørge for at dette kan gjøres lokalt.
- 455 • arbeide for å igangsette tiltak for å støtte opp om generasjonsoverganger.
- 456 • utarbeide regional plan for reindrift.
- 457 • arbeide for et service- og info kontor for å bistå reinbeitedistriktene og
458 kommunene i arealsaker.

459

460 **Landbruk**

461

462 Arbeiderpartiet ønsker å gi det arktiske landbruket større oppmerksomhet.
463 Distriktslandbruket skal bidra til sysselsetting og bosetting, samt gi grunnlag for
464 annen relatert næringsvirksomhet. Landbruket i regionen er basert på dyrking av
465 gras og beitebruk. Det kreves en samordnet innsats og virkemiddelbruk fra
466 lokale, regionale og nasjonale myndigheter, for at vi skal oppnå målsettingen om
467 å styrke og modernisere det arktiske landbruket.

468 Vi vil arbeide for å redusere antall rovdyrdrepte beitedyr, styrke jordvernet og
469 legge til rette for at flere unge kan investere og etablere seg i
470 landbruksnæringen. Industriell videreforedling av landbruksprodukter i det nye
471 fylket, krever også at primærproduksjonen må opprettholdes. Lokale

jordbruksprodukter, potet, bær og grønnsaker fra landbruket her nord har særpreg, er av høy kvalitet og er etterspurt i markedet. Spesialiteter og småskala produksjoner har store utviklingsmuligheter. Det er særlig viktig at man får på plass virkemidler og investeringstilskudd slik at det arktiske landbruket blir rustet til å møte morgendagens utfordringer.

Arbeiderpartiet vil:

- fylle opp ledige kvoter og øke produksjonen av ku- og geitemelk.
- sikre produksjonen ved meieriene og slakteriene i Troms og Finnmark.
- opprettholde kjøttproduksjonen fra saueholdet og storfe.
- øke uttaket av rovvilt som befinner seg i beiteområder for sau
- utvikle og markedsføre spesialiteter fra det arktiske landbruket
- sikre en inntektsutvikling for bøndene i nord på linje med resten av samfunnet.
- bidra til gode investeringsordninger og økte rammer til utbygging
- ta initiativ til og legge til rette for mer samarbeid mellom landbruket og reiselivsnæringen
- prioritere kompetansehevende tiltak innen landbruk og hagebruk
- bidra til forskning og utvikling (FOU) av nye førsammensetninger basert på lokalt råstoff.
- legge til rette for mer nydyrking for å kunne øke grovforproduksjon

Petroleum og mineraler

Næringsutvikling knyttet til olje- og gassnæringen i nord vil bli sterkere i årene som kommer. For Arbeiderpartiet er det avgjørende at dette skal gi ringvirkninger på land. Utviklingen må komme næringslivet i Nord-Norge til gode, og bidra til økt sysselsetting og verdiskaping lokalt, regionalt og nasjonalt. All aktivitet i Nordland, Troms og Finnmark må gi ringvirkninger lokalt og vi vil at det skal stilles strenge krav om dette.

Arbeiderpartiet vil utnytte petroleumsressursene utenfor Finnmarkskysten til å styrke distriktbosetningen i den delen av fylket.

Det er viktig å legge til rette for fortsatt aktivitet og verdiskaping fra petroleumsaktiviteten, og at en større andel av arbeidskraften rekrutteres både lokalt og regionalt. Oljenæringen må sikres forutsigbare rammebetingelser som gjør det mulig å opprettholde kompetanse og gjøre langsiktige investeringer.

Åpning av nye områder for petroleumsvirksomhet skal foregå skrittvis. Det må legges stor vekt på de helhetlige forvaltningsplanene som balanserer oljenæringen interesser mot annen næringsvirksomhet som reiseliv og fiskeriene. Tillatelser til ny virksomhet skal være basert på føre var-prinsippet og strenge krav til miljø og sikkerhet.

Arbeiderpartiet mener det er grunnlag for å innføre petroleumsfrie soner som ivaretar særskilte områder i Lofoten, Vesterålen og Senja. I tråd med lokale ønsker støtter Arbeiderpartiet arbeidet med å gjøre den sørlige delen av Lofoten til nasjonalpark for å gi den unike naturen her et sterkt vern. Mineralnæringen ser ut til å bli en stadig viktigere næring. Arbeiderpartiet vil utnytte mineralressurser til bærekraftig vekst i hele fylket.

521 **Arbeiderpartiet vil:**

- 522 • at arbeidet med petroleumsutvinning utenfor Øst-Finnmark forseres,
523 gjennom å bidra aktivt til planlegging og tilrettelegging. Utvinning av disse
524 ressursene skal styrke den delen av fylket.
- 525 • øke lokale ringvirkninger gjennom målrettet satsing på lokal
526 ressursutnyttelse, nedstrømsaktiviteter, utvikling og innovasjon.
- 527 • arbeide for rekruttering av lokal og regional arbeidskraft og at
528 virksomhetene forpliktes til å ta inn lærlinger.
- 529 • arbeide for å utvikle og beholde bredden av lokale leverandører.
530 hjemmehørende i fylket, og styrke arbeidet med leverandørutvikling
- 531 • arbeide for at oljeselskapene splitter opp kontraktene ved større
532 utbygginger.
- 533 • legge til rette for bedre organisering av bygg- og anleggssektoren som del
534 av leverandørindustrien.
- 535 • at ressursene fra Johan Castberg-feltet skal ilandføres i Finnmark.
- 536 • stimulere til «pipeutbygging» for å knytte sammen gassfeltene inn til
537 Hammerfest.
- 538 • utvikle et rammeverk for mineralnæringen som sikrer økonomiske
539 ringvirkninger lokalt
- 540 • at fylkeskommunen aktivt bidrar til omforente løsninger mellom ulike
541 interesser og rettighetshavere i spørsmål knyttet til utvinning av
542 mineraler.
- 543 • videreforedle mineraler lokalt for å sikre regionale ringvirkninger.

544 Dissens (Atle Lien, Silje Vollan Nilsen, August Hansen og Kay Erling Ludvigsen):

545 Stryke fra linje 493 til 543 og erstatte med:

546 **Det grønne skiftet**

547 For oss i Arbeiderpartiet er nordområdene vår hjertesak. Vi skal ha lys i hver
548 fjord, en skolegang for alle, og en levende region; også for våre fremtidige
549 generasjoner. Dermed er det viktig å ha arbeidsplasser ikke bare for dem som
550 lever nå, men også for dem som kommer etter oss. De siste årene har vist oss
551 en nedgang i oljeprisen sammen med urovekkende rapporter som bekrefter
552 menneskehetens påvirkning av klimaet og vår felles klode. Her i nord merker vi
553 effekten av klimaendringene raskest, og da må vi også være de som er først ute
554 med å finne de nye fornybare løsningene.

555
556 Vi anerkjenner at oljenæringen har bidratt til å gi stor velstand til lille Norge,
557 men ser også at det ikke er en næring som er kommet for å bli. Samtidig som
558 brønner tømmes og polisen smelter, permitteres ansatte og skaper usikkerhet for
559 fremtiden. Arbeiderpartiet ønsker å ta fremtiden på alvor. Vi må kunne bidra til
560 en kontrollert nedtrapping av petroleumsindustrien samtidig som våre
561 innbyggere sikres et levebrød.

562
563 Dagens petroleumsindustri er enda viktig i årene fremover, men den må være
564 med på en kraftig omstilling. Sammen skal vi kunne bevege oss inn i en fornybar
565 fremtid. For å få en kontrollert nedtrapping er det viktig for oss å beholde

arbeidsplassene til de som arbeider i petroleum, men uten å åpne noen felt rundt Lofoten, Vesterålen og Senja. Vi skal arbeide for at dagens inntekter fra petroleum i større grad skal bidra til lokale ringvirkninger blant annet ved rekruttering lokalt og regionalt, men med større mulighet for etterutdanning og omskolering.

Det er mulig å ha flere tanker i hodet samtidig, men for å sikre at tankene varer evig ønsker vi å bevege oss bort fra petroleumsavhengighet og fokusere på næringer som fiskeri, havbruk og landbruk, samt turisme, kultur og kreative næringer.

Arbeiderpartiet vil:

- sikre at verdiskapningen både fra petroleumsindustrien og fra fremtidens fornybare næringer kommer Nord-Norge til gode.
- satse på nye grønne arbeidsplasser
- arbeide for at pengene som er avsatt til petroleumsforskning i dag heller går til fornybare arbeidsplasser
- arbeide for et evigvarende vern mot petroleumsvirksomhet rundt Lofoten, Vesterålen og Senja.
- satse på etterutdanninger til arbeidere i petroleumssektoren samt omskoleringsmuligheter for de som er på tur inn i næringen.
- delta i utredninger av linjer for fornybare næringer i videregående skole for å erstatte petroleumslinjene.
- øke lokale ringvirkninger gjennom målrettet satsing på lokal ressursutnyttelse, nedstrømsaktiviteter, utvikling og innovasjon.
- arbeide for å utvikle og beholde bredden av lokale leverandører hjemmehørende i regionen, og styrke arbeidet med leverandørutvikling.
- arbeide for at oljeselskapene splitter opp kontraktene ved større anbud.
- legge til rette for bedre organisering av bygg- og anleggssektoren som del av leverandørindustrien.
- at ressursene fra Johan Castberg-feltet skal ilandføres i Finnmark.
- stimulere til «pipeutbygging» for å knytte sammen gassfeltene inn til Hammerfest.

Energiforsyning, beredskap og bredbånd:

Arbeiderpartiet mener at god kapasitet på strøm er av avgjørende betydning i landets største fylke. Det handler om å sikre kommunikasjonslinjer, grunnlag for næringsvirksomhet, utvikling og ikke minst beredskap. Vi vil jobbe for sørge for at alle skal ha tilgang på lik forsyningssikkerhet for bredbånd og strøm i hele fylket.

Med store avstander, mer ekstremvær, betydelig rasfare og stadig nye rekordtall for turistnæringen blir spørsmålet om beredskap i nord stadig mer prekært. Det handler om trygghet for både fiskeren og skituristen. Vi aksepterer ikke at innbyggerne i landets nordligste fylke har dårligere beredskap enn resten av landet. Arbeiderpartiet vil derfor jobbe for å styrke beredskapen i nord. Vi vil

jobbe for etablering av en ny redningshelikopterbase i Troms for å tette beredskapsgapet mellom basene i Bodø og Banak, samt sikre god oljevernberedskap.

Arbeiderpartiet vil:

- sikre lik forsyningssikkerhet og økt utbygging for bredbånd og strøm i hele fylket.
- sikre 420-kV linje til Varangerbotn.
- jobbe for å etablere en ny redningshelikopterbase i Troms.
- arbeide for å etablere base for søk- og redning i Vardø.
- sikre en oljevernberedskap beredt til å møte fremtidige utfordringer i tett samarbeid med lokale aktører.
- sørge for at vindkraft utnyttes til lokal verdiskapning, samt støtte arbeidet med vindkraft til havs.
- Bygge flere fiberkabler for internett til små steder i hele fylket, herunder til kystradioanleggene.
- støtte opp om hydrogenprosjektet i Berlevåg.
- jobbe for å få beredskapslager for mat til Finnmark til bruk i krisesituasjoner

3. Utdanning for framtida

Fremtidas arbeidsliv vil kreve høyere omstillingsevne, flere med relevant utdanning og flere fagarbeidere. Målet vårt er at ungdommen i Troms og Finnmark skal være rustet til fremtidas arbeidsliv. Elever i videregående opplæring skal få opplæringstilbud av høy kvalitet, i moderne lokaler med gode digitale løsninger, og vi vil også samordne og opprettholde dagens ordninger for elev-PC på dagens nivå.

Arbeiderpartiet vil ta kampen mot frafall på alvor, og vil prioritere arbeidet med mental helse blant elever og mobbing. Arbeiderpartiet vil legge inn ekstra innsats for å forebygge psykiske helseplager og sørge for at unge kan få hjelp raskt. Vi vil kjempe mot mobbing gjennom vårt elev- og lærlingeombud. Gjennom forebyggende elevtjenester vil vi gi hjelp for unges hverdagsutfordringer og bidra til at flere gjennomfører. Arbeiderpartiet mener god næring er god læring, og vi vil derfor innføre skolefrokost på de videregående skolene.

Lærerne ved de videregående skolene i Troms og Finnmark har rett på en trygg arbeidshverdag. Derfor vil Arbeiderpartiet gå foran for å gi lærerne den tilliten de behøver, uten å true med tiltak som avskilting. Likevel ser vi at det behøves flere lærere for å kunne både sikre lærertetthet og fremtidig elevvekst. Arbeiderpartiet vil ansette flere spesialpedagoger i skolen, for å bedre kunne se og forstå den enkelte eleven.

Innsatsen for å sørge for at flere gjennomfører må starte tidlig. Elever må få bedre oppfølging gjennom for eksempel ringing, leksehjelp og forsterket sommerskole. I tillegg må utdanningsløpet få en nærmere tilknytning til arbeidslivet gjennom hospiterings- og utplasseringsordninger, og vekstbedrifter kan brukes aktivt. Samarbeidet med kommuner og næringsliv må styrkes for å

sikre praksisplasser og læreplasser. Yrkesutdanningen skal i sterkere grad enn tidligere rettes mot fag som er viktige i fremtiden og der regionen kan nytte våre fortrinn, eksempelvis opplevelser, reiseliv og sjømat.

Arbeiderpartiet mener at demokratiforståelse må starte tidlig, både i form av elevråd på den enkelte skole men også gjennom lokale ungdomsråd. Ungdom i Troms og Finnmark skal ha gode rammevilkår for å delta i samfunnsdebatten og å påvirke utviklingen i samfunnet rundt seg. Vi vil derfor sørge for at alle kommuner i det nye fylket har egne ungdomsråd, og at de folkevalgte legger til rette for at ungdom blir tatt med på beslutningsprosessene.

For å kunne ivareta et godt tilbud i hele regionen må vi slå ring om våre offentlige skoler, og unngå både privatisering og større sentralisering av den videregående skolen. Arbeiderpartiet ønsker å sikre trygghet og forutsigbarhet i skole- og linjestrukturen i fylket, og vil derfor ikke legge ned noen videregående opplæringstilbud i perioden 2019-2022, med unntak av tilbud som ikke benyttes.

Arbeiderpartiets mål er at alle elever på yrkesfag skal få tilbud om lære plass. Vi vil invitere til en storstilt dugnad mellom fylkeskommunen, kommuner og næringsliv slik at Troms og Finnmark kan bli det første fylket hvor alle yrkesfagelever får lære plass. Vi vil vurdere nye stimulerings tiltak og øke andelen fylkeskommunale læring.

Arbeiderpartiet vil:

- styrke høyere utdanning for å sikre kompetent arbeidskraft i regionen.
- Jobbe for at universitetet skal tilby mer distribuert utdanning til distriktene
- få til samarbeid med UiT og næringslivet for opprettelse av forskningsprosjekter ved flere videregående skoler i regionen
- at elever i Troms og Finnmark skal få et opplæringstilbud av høy kvalitet, i moderne lokaler med gode digitale løsninger.
- motvirke privatisering av skoletilbudet.
- sørge for at hver kommune i det nye fylket har et eget ungdomsråd
- jobbe for å motvirke økning i andelen borteboende elever.
- samarbeide med kommuner og næringslivet for å sikre alle yrkesfagelever lære plasser.
- vurdere å innføre mentor-ordning for borteboende elever.
- arbeide for å forbedre boforholdene for borteboende elever.
- tilby frokost til alle elever i den videregående skolen.
- bygge ny, sentrumsnær videregående skole i Harstad.
- fullføre tiltakene ved Hammerfest videregående skole.
- sørge for utvikling og forbedring av den nyopprettede landslinje for sjømat i Vardø
- ansette flere spesialpedagoger i den videregående skolen.
- arbeide opp mot staten for å sikre forsvarlig lærertetthet også i videregående skole
- sikre det psykososiale læremiljøet både for elever, lærlinger og lærere
- øke helsesøsterandelen på skolene.
- videreføre regionalt mobbeombud, samt elev- og lærlingeombud.
- se på mulighetene for å innføre vekslingsmodell på alle yrkesfaglige utdanningsløp.

- opprettholde tilbudet med LOSA og videreutvikle nettbaserte læringstilbud.
- samarbeide med vekstbedrifter for å sikre ungdom og unge voksne som faller fra i utdanningsløpet.
- ingen videregående opplæringstilbud legges ned i perioden 2019-2022 – unntak fra dette skal være tilbud som ikke benyttes.
- beholde de offentlige karrieresentrene i Finnmark og Troms.

4. Infrastruktur og samferdsel

Infrastruktur knytter folk og næringsliv sammen, og skal legge til rette for utvikling og verdiskaping i fylket og nordområdene. Innbyggerne i fylket vårt skal kunne nyte gode veier, gode havner, godt bredbånd, godt kollektivtilbud, gode flyruter og et godt kraftnett. Arbeiderpartiet mener det er behov for en betydelig oppgradering av eksisterende infrastruktur.

Etterslep

Arbeiderpartiet krever en ekstraordinær statlig satsning for å ta igjen etterslepet på fylkesvegnettet. Etterslep er mer enn dårlig asfalt. Det er også manglende skredsikring, dårlige tunneler, bruer og stikkrenner. Overføringen av ansvaret for fylkesvegnettet medførte dramatisk større utfordringer enn forutsatt, og fylkeskommunen klarer ikke å ta igjen etterslepet alene. En statlig innsats må på plass snarest.

Arbeiderpartiet vil:

- kreve en ekstraordinær satsning over statsbudsjettet for å ta igjen etterslepet på fylkesveiene
- prioritere opprusting av eksisterende vegnett og fast dekke på grusveier.
- gjennomføre rassikringstiltak bl.a. ved å ta i bruk moderne teknologi.
- jobbe for å få en større andel av statlige rassikringsmidler.
- gjøre ferdig veien mellom Kunes - Ifjordfjellet - Rustefjelbma («Roger Hansens vei»)
- frostsikre Pasvikveien
- gjennomføre vedlikehold av Hamningbergveien
- gjennomføre vedlikehold av veien mellom Børselv og Veidnesklubben

Kyst-til-marked, bo- og arbeidsmarkedsregioner og havner

Arbeiderpartiet mener fremtidige vegprosjekter må vurderes i lys av behovet for næringstransport samt få hensiktsmessige bo - og arbeidsmarkedsregioner. Infrastruktur som skaper forutsigbarhet og nærhet mellom næring og markeder, herunder øst-vest og på tvers av landegrensene i nord må prioriteres.

Arbeiderpartiet vil bidra til at transport av gods og personer blir mer bærekraftig. Vi blir et stort havfylke og våre havner er viktige transport- og næringsknutepunkt. Fiskeriene er avhengig av moderne og effektive havner og vi ønsker økt satsing på utbygging av fiskerihavner. Satsing på havneutvikling må ta høyde for langsiktighet, beliggenhet i forhold til havressurser, og lokalisering i forhold til internasjonale logistiktrender og samfunnsmessig langsiktig målsetninger.

Arbeiderpartiet vil:

- prioritere tiltak i hht. kyst til markedsstrategien i Troms og Finnmark.

- følge opp vedtak om å bygge Langsundforbindelsen.
- planlegge en ny Kvaløyforbindelse.
- stille krav om at samferdselsdepartementet umiddelbart går i gang med de varslede forhandlinger med fylkeskommunen og Tromsø kommune for å få vedtatt byvekstavtale for Tromsø kommune.
- ha mer gods over fra vei til båt, og at fylkeskommunen bør ha dette som krav i relevante anskaffelser.
- bidra til å synliggjøre havnene i nord som vestlige havnealternativer i mht. nordlige sjørute og satser på utbygging av multimodale havner
- jobbe for helhetlig forvaltning av kommunenes sjøområde, også utenfor trafikkerte (hoved- og bi-leader) områder slik at havne- og maritimepotensialet kan bli utnyttet optimal.
- øke kaikapasiteten for gods og persontrafikk, spesielt i stamnetthavnene
- arbeide for at det bevilges nødvendig statlige midler til fiskerihavnprosjekter, og bygge fylkeskommunens kompetanse for forvaltning av fiskerihavner.
- jobbe for et større statlig ansvar for utbygging av stamnetthavner som har nasjonal- og strategisk betydning.
- arbeide for endring av Havneloven slik at oppgaver som må løses på vegne av felleskapet blir mest mulig desentralisert, altså på kommunalt nivå.
- bidra til landstrøm i alle havner.
- beholde dagens seilingsmønster og styrke hurtigruten som transportør av folk og gods, og som reiselivsaktør.
- være en pådriver for ferdigstilling av resterende strekninger langs RV94
- jobbe for at rassikringstiltak Kløfta forseres i NTP, samt jobbe for å igangsette utbedring av E45 fra finskegrensen til Hammerfest og sørge for at den tilpasses modul-vogntog.
- være en pådriver for ferdigstilling, og at man rydder opp i miljøproblemene i Hammerfest havn etter 2 verdenskrig.
- arbeide for utbedring av farledene i fylket.

Kollektiv, gang- og sykkelvei

Fylkeskommunens viktigste redskap for å bekjempe klima - og miljøutfordringene er kollektivsatsning. Arbeiderpartiet vil ha et godt, universelt utformet, kollektivtilbud i hele fylket. Vi må se sammenhengen mellom båt, ferge, buss og fly. Hurtigbåt og buss er nav som binder fylket sammen. I distriktene vil vi satse mer på service – og bestillingsruter. I byene skal høy frekvens og lav pris gjøre kollektivtilbudet attraktivt. Arbeiderpartiet vil gripe mulighetene byvekstavtalene gir. Gode vaner skapes tidlig. Derfor skal unge tilbys et rimelig kollektivtilbud. For å nå våre mål vil Arbeiderpartiet ta i bruk framtidens kollektivløsninger.

Arbeiderpartiet vil ta grep for å øke trafiksikkerheten i fylket, og vil satse på belyste gang- og sykkelstier, gjerne i samarbeid med kommunen. Det handler bl.a. om å sikre trygge skoleveier, slik at barn og unge i hele fylket kan komme seg raskt og trygt til-og-fra barnehage og skole.

Arbeiderpartiet vil:

- styrke kollektivtilbudet i fylket, herunder ta mer i bruk bestillings - og serviceruter i distriktene.

- 806 • styrke kollektivtransporten som går på tvers av dagens fylkesgrenser
- 807 • utvikle og bygge videre på bypakkene i Tromsø og Harstad.
- 808 • utrede en Midt Troms – pakke.
- 809 • utrede GPS - baserte betalingsløsninger som alternativ til bompenger.
- 810 • utvikle videre elektrifisering av ferger og busser.
- 811 • videreutvikle tilbudet med Senja-fergene.
- 812 • videreføre ordningen med reisekortet Ungdom Total.
- 813 • utvikle arbeidet med ITS (intelligente transportsystemer) i hele fylket
- 814 • etablere flere ladestasjoner for EL-biler i Troms og Finnmark.
- 815 • bygge på trygge skoleveier i samarbeid med kommunene, herunder
- 816 prioritere trafiksikkerhetstiltak som gang- sykkelsti, bussholdeplasser,
- 817 gatelys, o.l.
- 818 • prioritere god frekvens og kapasitet på båtruter til øyer og veiløse
- 819 samfunn.
- 820 • jobbe for universell utforming av busskur og venterom ved knutepunkter

821 **Vår nordlige region**

822 Regionen trenger oppgradering og styrking av de interne transportårene i
823 landsdelen, samt transportårene mot Finland, Sverige og Russland. I tillegg må
824 vi bygge ut knutepunktene mot verdensmarkedene. Dette krever tettere
825 samarbeid regionalt og internasjonalt.

826 Tilgang til jernbane er en selvfølge for næringsliv og bosetting i størstedelen av
827 landet, men ikke i Troms og Finnmark. Jernbane vil være et godt og miljøriktig
828 tiltak for å utvikle landsdelen og nødvendig for å nå målsetningen om en
829 femdobling av verdiskapingen i sjømatnæringene. For oss handler det om å
830 bygge landet. Vi kan ikke godta at vi i nord må velge mellom satsing på vei eller
831 satsing på bane. Vi krever jernbane til vårt fylke.

832 Arbeiderpartiet ønsker å fjerne dagens flyseteavgift, som rammer Nord-Norge
833 hardest. Det er ikke noe fullverdig alternativ til lufttransport for reise til eller fra,
834 og innad i, Nord-Norge. Avgiften gjør det mer krevende for bedrifter i Troms og
835 Finnmark å drive sin virksomhet, mens bedrifter lenger sør kan velge mellom
836 ulike transportalternativer som f.eks tog. Arbeiderpartiet sier derfor nei til
837 avgiften og vil heller prioritere å forsterke kortbanenettet vårt og de regionale
838 lufthavnene.

839 **Arbeiderpartiet vil:**

- 840 • arbeide for å styrke og beste Tromsø som arktisk hovedstad i et nasjonalt
- 841 og internasjonalt perspektiv. Dissens (Remi Strand og Ronny Wilhelmsen):
- 842 ønsker at kulepunktet 840 omformuleres.
- 843 • utrede en kystriksvei i ytre Troms.
- 844 • arbeide for fortgang og prioritering av innfartsveien til Tromsø, E8
- 845 • jobbe for bygging av jernbane fra Fauske til Tromsø.
- 846 • jobbe for jernbane mellom Rovaniemi og Kirkenes.
- 847 • arbeide for å fjerne flyseteavgiften i Troms og Finnmark.
- 848 • beholde dagens kortbanenett og bedre korrespondansen på flyvninger
- 849 internt i fylket, og til lavere pris
- 850 • overføre mer av transportvolum til kjøp.
- 851 • gjennomføre tiltak for å få farlige vogntog fort fra våre veier
- 852 • styrke de regionale lufthavnene, og åpne for konkurranse fra flere
- 853 flyselskaper i Barentsregionen

- styrke stamflyplassene Alta, Banak og Kirkenes, og styrke flynavene i Alta og Kirkenes, herunder etablere flere internasjonale direkte flyruter til Finnmark.
- intensivere arbeidet for en snarlig bygging av ny lufthavn for Hammerfest og Kvalsund.
- sikre flyrute for passasjerer og gods fra Kirkenes og Banak til Østen

5. Kultur, frivillighet og idrett

Troms og Finnmark blir landets aller mest spennende kulturfylke, med et mangfold av festivaler, arrangementer og kulturaktører. Fra Márkomeannu i sør til Varangerfestivalen i nord-øst, får innbyggere og tilreisende oppleve kunst og kultur i verdensklasse. Arbeiderpartiet vil opprettholde mangfoldet av festivaler og kulturopplevelser, samt legge til rette for at nye aktører, prosjekter og arrangementer kan få spire og gro.

For Arbeiderpartiet er kultur identitet og røtter. Opplevelser gjør at vi kjenner vi lever. Kultur er kilden til å bli kjent med oss selv og hverandre, er lim mellom mennesker og et viktig verktøy når det nye fylket skal bygges.

Vi mener både unge og gamle skal få rom til å utfolde seg og få tilbud om gode kulturopplevelser, og vi vil derfor bevare viktige institusjoner som Ungdommens Kulturmønstring (UKM), den kulturelle skolesekken og den kulturelle spaserstokken, i tillegg til å sørge for at alle i fylket kan benytte seg av moderne og tilgjengelige museumstjenester.

Kultur gjør livene våre rikere og gjør fylket mer attraktivt. Kultur i seg selv skaper bolyst og skapertrang, og for noen også en arbeidsplass og grunnlag for næringsutvikling. Derfor vil vi satse på kulturnæringene i Troms og Finnmark, og legge til rette for mer samarbeid mellom nye aktører innenfor kulturfeltet, næringsliv og det offentlige.

Frivillige og organisasjonslivet er bærebjelken i det norske kulturlivet. Uten dugnadstimer, vaffelstekere, dotømmere og artistverter stopper kulturscenen opp. Derfor mener Arbeiderpartiet at vi må jobbe for å sikre økt støtte til frivillige lag og organisasjoner, og si nei til ordninger som vil ta vekk fordeler fra de som melder seg som frivillige til festivaler og andre arrangementer.

Både Finnmark og Troms har lange, stolte tradisjoner innenfor en rekke ulike idrettsgrener; alt fra fotball og langrenn til bryting og volleyball. Vi vil løfte idretten styrke det profesjonelle, bygge opp om frivilligheten, styrke rekrutteringen og gjøre idrett og kultur tilgjengelig for alle, og som synliggjør det kulturelle mangfoldet i fylket.

Arbeiderpartiet vil:

- sikre UKM, den kulturelle skolesekken og den kulturelle spaserstokken
- jobbe for å øke statens rammetilskudd til den Kulturelle spaserstokken
- arbeide for å få etablert et nasjonalt senter for Outsiders art i Kvæfjord og Harstad.

- Utvikle og utvide Gigant til å bli et årlig arrangement for Troms og Finnmark.
- styrke og videreutvikle de store kulturelle motorene i regionen som bl.a Hålogaland Teater, Arktisk Filharmoni og Det Samiske Nasjonalteateret Beaivváš.
- støtte Finnmarksløpet.
- sikre forutsigbar finansiering til festivaler og kulturarrangementer, og støtte opp om festivalmangfoldet i hele fylket.
- sikre moderne og tilgjengelig museumstjenester i dialog med befolkningen
- jobbe for økt støtte til friville lag og organisasjoner
- at idrettsanlegg og kulturanlegg skal være for alle. Aktiviteter og anlegg som har fokus på å få alle med prioriteres
- utvikle bibliotekstjenester tilpasset den nye mediehverdagen
- styrke museenes økonomiske rammebetingelser
- sikre den Nord Norske kulturavtalen
- jobbe for å innføre incentivordning med 25 % refusjon for filmproduksjon i tiltakssonen

6. Tre stammers møte

Arbeiderpartiet er opptatt av å synliggjøre det samiske og det kvenske som identitetsbygger i fylket vårt. Vi vil at fylkeskommunen skal være i førersetet for å styrke både samisk og kvensk språk og kultur, både i og utenfor kjerneområdene. Vi skal arbeide opp mot nasjonale myndigheter for å få flere verktøy og midler til dette arbeidet. Arbeiderpartiet vil styrke fylkeskommunens samarbeid med den samiske og den kvenske befolkningen, deres organisasjoner og Sametinget.

Vi vil anerkjenne samisk, kvensk og norsk språk og kultur som likeverdige i fylket vårt. Vi vil løfte det samiske og det kvenske inn som naturlige deler av samfunns - og næringsutviklingen. Eksempelvis kan bruk av urfolksdimensjonen utløse ny verdiskaping ved merkevarebygging innen kultur, fiske, landbruk og reindrift.

Arbeiderpartiet vil få på plass en Regional plan for reindrift med mål om et framtidig godt samarbeid mellom reindriften og øvrige samfunnsinteresser. Herunder vil vi arbeide for et info- og servicesenter som yter bistand til reindriftnæringen i arealsaker.

Arbeiderpartiet vil:

- styrke samisk og kvensk språk og kultur.
- bidra økonomisk og politisk til å utvikle Sámi Mánáid Teahter (Samisk barneteater) til å bli en nasjonal institusjon.
- innføre forsøk med samiskspråklig sommerskole for elevene i den videregående skolen.
- anerkjenne samisk, kvensk og norsk språk og kultur som likeverdige i fylket.
- følge opp handlingsplaner for kvensk språk og kultur.
- arbeide for at elever kan velge bort sidemål til fordel for samisk
- arbeide for at elever som fullfører videregående med samisk språk skal få tilleggspoeng ved søknad til høyere utdanning.

- vurdere en prøveordning hvor flere elever med samisk som språk kan samles fysisk til samisk språkopplæring.
- arbeide for å beholde bokbussene.
- sikre økonomiske vilkår for lærlinger innenfor tradisjonelle næringer og duodji.
- videreutvikle samarbeidet med den samiske og den kvenske befolkningen, og Sametinget
- styrke de samiske og kvenske festivalene i fylket.

7. Inkludering og integrering

Finnmark og Troms er fylker med små forskjeller mellom folk. Det er ikke kommet av seg selv, men er et resultat av politiske veivalg. Det finnes likevel forskjeller som vi må ta på alvor. Vi vil legge til rette for at ulike mennesker skal få like muligheter til å leve gode liv i hele fylket. Alle skal med - uavhengig av kjønn, sosial og etnisk bakgrunn, religion eller seksuell orientering.

Arbeiderpartiet vil at fylkeskommunen sammen med kommunene skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering.

Arbeiderpartiet vil:

- sammen med kommunene utarbeide en strategi for å fremme integrering og inkludering.
- øke tilskuddene til frivillige organisasjoner som jobber for bedre inkludering.
- sørge for ordninger som fører til at innvandrere lærer seg språket så raskt som mulig.
- utarbeide fylkets egen handlingsplan for LHBT.
- at kommuner under 5000 innbyggere må vurderes som bosetningskommuner.

8. Gode helsetjenester i hele fylket

Arbeiderpartiet ønsker en god offentlig helsetjeneste med likeverdig tilgang på spesialisthelsetjenester over hele landet. Vi vil ha et offentlig helsevesen tilgjengelig for alle, hvor alle innbyggerne har et likeverdig helse- og omsorgstilbud, uavhengig personlig økonomi, bosted, språk og kultur. Vi sier nei til privatisering av helsetjenesten.

I en landsdel med store avstander og spredt bebyggelse byr det på noen særskilte utfordringer. Utfordringene er store fordi sykehusene har vært underfinansierte over tid. Fylkeskommunenes rolle er å påvirke mot nasjonale myndigheter og tale innbyggernes sak overfor helseforetakene.

Arbeiderpartiet godtar ikke at mangel på midler skal medføre et dårligere helsetilbud for innbyggerne i Finnmark og Troms. Vi er bekymret for at underfinansieringen har konsekvenser for behandlingstilbudet og akuttberedskapen. Kravene til responstid må sikre et forsvarlig akutt-tilbud. Arbeiderpartiet ønsker klarhet og bedre samarbeid mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten. Vi vil ivareta Universitetssykehuset i Nord-Norge sin nøkkelrolle i å tilby likeverdig helsehjelp, forskning og utdanning. Arbeiderpartiet er mot sammenslåingen av UNN og Finnmarkssykehuset.

Arbeiderpartiet vil sikre den offentlige tannhelsetjenesten og et likeverdig og desentralisert tannhelsetilbud. God tannhelse er god folkehelse, og det er bedre å forebygge er bedre enn å reparere. Vi vil at en større del av folks tannlegeutgifter skal dekkes av folketrygden.

Arbeiderpartiet vil:

- ha en sterk offentlig helsetjeneste med fokus på rekruttering og stabilisering av fagpersonell
- si nei til ytterligere privatisering av spesialisthelsetjenesten.
- arbeide for en styrking av sykehusøkonomien.
- få på plass bedre rutiner for samarbeid/prosess mot det regionale og de lokale helseforetakene for endringer som påvirker innbyggernes helsetilbud.
- følge opp og forbedre samarbeidsavtalen mellom Helse Nord og de nordnorske fylkeskommunene.
- støtte opp om arbeidet for at UNN skal kunne tilby tjenester på linje med andre universitetssykehus, og ivareta deres særskilte rolle innenfor Helseregion Nord.
- jobbe aktivt for å opprettholde «Finnmarksykehuset» som eget helseforetak.
- sikre og styrke akutt- og ambulanseberedskapen i by og distrikt slik at man er innenfor de nasjonale normene.
- beholde lokaliseringen av ambulansehelikoptrene, også på Evenes.
- at samhandlingen mellom nivåene i helsetjenesten styrkes gjennom økt bruk av IKT-løsninger.
- at kompetansemiljøene ved sykehus/klinikkene i regionen beholdes, styrkes og synliggjøres
- at sykestueplassenes funksjon må ytterligere synliggjøres og styrkes.
- tilrettelegge helsetjenesten for den samiskspråklige befolkningen, herunder jobbe for å realisere samisk tolkeprosjekt.
- at behandlingstilbudet for rusmiddelavhengige må integreres i det psykiske helsevernet og utbygges samtidig.
- styrke det forebyggende arbeidet med psykisk helse, tilføre tilstrekkelig med ressurser og kompetanse til psykiatrien og beholde et desentralisert psykisk helsetilbud
- jobbe for at helsetilbudet til kriminalitetsofre styrkes.
- videreutvikle helsetilbudet ved helsesentrene og de distrikts medisinske sentrene, herunder et røntgentilbud ved klinikk Alta.
- sikre at økonomiske overskridelser ved sykehuset i Kirkenes ikke påvirker helsetilbudet
- at finansieringen av utbyggingsprosjektet ved Hammerfest sykehus forseres.
- sikre et godt og desentralisert tannhelsetilbud i hele fylket.
- at tannhelse skal innarbeides i den totale helsetjenesten og finansieres av det offentlige.
- ikke øke tannlegesatsene utover den generelle lønns- og prisstigningen.
- bidra til å styrke samhandlingen mellom tannlegeutdanningen og UNN.

Økt satsing på folkehelsearbeid

1039 Folkehelsearbeid er samfunnets innsats for å fremme befolkningens helse og
1040 trivsel og forebygge psykisk og fysisk sykdom, skade eller lidelse. For
1041 Arbeiderpartiet er utjevning av sosiale helseforskjeller den viktigste delen av
1042 folkehelsearbeidet. Skal vi lykkes må vi senke terskelen for fysisk aktivitet og
1043 deltakelse. Vi vil tydeliggjøre og styrke fylkeskommunens rolle som pådriver og
1044 samordner av folkehelsearbeidet. Folkehelsearbeidet skal være gjennomgående i
1045 fylkeskommunens arbeid og gi utslag i konkrete tiltak.

1046

1047 **Arbeiderpartiet vil:**

- 1048 • tilrettelegge for lavterskel infrastruktur i form av turstier og gang- og
- 1049 sykkelveier
- 1050 • tilby enkel og gratis frokost til alle elever i videregående skole
- 1051 • videreføre tildelingene til friluftaktiviteter
- 1052 • utarbeide tiltak i etterkant av den gjennomførte folkehelseundersøkelsen
- 1053 • stimulere kommunene til økt innsats for folkehelse
- 1054